
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

האדם הראשון ואברהם במסורת המוסלמית בראי היהדות והנצרות -
30358

תאריך עדכון אחרון 31-10-2015

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: ביה"ס להגות ודתות

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): מרים גולדשטיין

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: mi.goldstein@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: ימי ד' 1130-1230

מורי הקורס:
ד"ר מרים גולדשטיין

תאור כללי של הקורס:

נדון בדמויות שהן משותפות למסורות דתיות שונות אבל הן מוצגות במסורות הללו באופנים שונים, לפעמים אפילו מנוגדים. נתמקד על אדם הראשון ועל אברהם, ודרך ההתמקדות בדמויות, ננסה להכיר ספרי מופת של שני הדתות וגם לברר את העקרונות הדתיים שמשתקפים באופני הייצוג השונים.

מטרות הקורס:

1. לרכוש ידע על מסורות דתיות שונות ומושגים חשובים הקשורים להתפתחותן.
2. להכיר ז'אנרים מרכזיים בלימודי האסלאם ולימודי היהדות.
3. לנתח מקורות משניים בצורה ביקורתית.
4. להעריך ולשפוט את ההשפעה ההדדית בין המסורות הדתיות שנידונו.

תוצרי למידה

בסימום של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. לרכוש ידע על מסורות דתיות שונות ומושגים חשובים הקשורים להתפתחותן.
2. להכיר ז'אנרים מרכזיים בלימודי האסלאם ולימודי היהדות.
3. לנתח מקורות משניים בצורה ביקורתית.
4. להעריך ולשפוט את ההשפעה ההדדית בין המסורות הדתיות שנידונו.

דרישות נוכחות (%) :

100

שיטת ההוראה בקורס: הרצאות

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. הרצאת מבוא
2. כתבי הקודש משוורים
3. מעמדו של אדם הראשון באסלאם - הקוראן
4. אדם הוא ראשון הנביאים: שושלת הנבואה באסלאם
5. על מקבילות בין המסורות
6. שושלות מסירה ונבואה ביהדות
7. לא רק ה"אדם" הראשון: סיפורי הנביאים
8. שושלת הנבואה בפולחן המוסלמי: אדם הראשון והחג'
9. מהיהדות לאסלאם דרך הנצרות: האדם הראשון והאדם האחרון
10. אברהם אב היהודים

11. אברהם המאמין, אב הנוצרים
 12. אברהם המאמין והנכנע, אב המוסלמים
 13. ספרות הפולמוס על כתבי הקודש

חומר חובה לקריאה:

• קטעי קוראן:

(א) על אישור כתבי הקודש הקודמים - 3:1-4 ; 10:94 ; 5:43-48
 (ב) על זיוף כתבי הקודש הקודמים - 4:46 ; 2:75-79
 (ג) על מוחמד בכתבי הקודש הקודמים - 7:157 ; 61:6

- Jane Dammen McAuliffe, "The Qur'ānic Context of Muslim Biblical Scholarship", *Islam and Christian-Muslim Relations* 7: 2 (1996), pp. 141-158.

• Qur'an 2:30-39; 7:11-31

• מייקל קוק, הקוראן: מבוא קצר מאד, עמ' 19-36

• Qur'an 3:33-41; 3:81; 4:163-176; 5:19; 33:7

- Uri Rubin, "Pre-Existence and Light—Aspects of the Concept of Nur Muhammad", *Israel Oriental Studies* 5 (1975), 62–119. Focus on pp. 62-75, 88.
- M. Pregill, "The Hebrew Bible and the Quran: the problem of the Jewish 'influence' on Islam," *Religion Compass* 1 (2007), 643-659.
- Waldman, M.R. "New Approaches to "Biblical" Material in the Qur'an," *The Muslim World* 75:1 (1985), 1-16.
- Qur'an 12 (entire chapter)
 מטלה #1

• שמות ב-ג

• בראשית רבה כד:ב, מתוך האתר: <http://www.daat.ac.il/daat/tanach/raba1/24.htm>

• תרגום ירושלמי על שמות ב, ד (עשו מאמץ להבין כמה שיותר מתוך הארמית!)

• פרקי דרבי אליעזר, פרק ארבעים

• יונה פרנקל, דרכי האגדה המדרש (גבעתיים: יד לתלמוד - מסדה, 1991), כרך א', עמ' 191-196.

• סיפורי הנביאים מאת אלכסאיי, תרגום א' שוסמן (תל-אביב 2013): עמ' 9-26 (הקדמה).

- Al-Kisa'i's Stories of the Prophets (trans. W. Thackston), pp. 67-77 & 110-123.

*Discussion in class will be based on Thackston's translation.

*שאלה למחשבה: איך הסיפורים מרחיבים את תפקידו של אדם ומגדלים את מעמדו? תוכלו לעקוב אחרי ההתפתחות מהקוראן לסיפורי הנביאים?

- Al-Kisa'i's Stories of the Prophets (trans. W. Thackston), pp. 59-67 & 101-110.

• אלת'עלבי על הכעבה במכה: ברינר עמ' 146, 148-149

• Encyclopedia of Islam (2nd ed.), "Ḥadjdj"

---

*לשים לב ולסמן את המסורות הקשורות לחג' (עליה לרגל). אלו נביאים קשורים לפולחן העלייה לרגל?

• Qur'an 3:55-63

• From the New Testament: Romans 5; I Corinthians 15

• Hooker, Morna D., *Paul - A beginner's Guide*, (England, Oxford: Oneworld Publications, 2008), Chapter 8, pp. 81-102. Please focus esp. on pp. 91-96.

מטלה #2

• בראשית י"ב - כ"ה (בעברית, יש לשים דגש מיוחד על בראשית ט"ו, י"ח)

• מדרש רבה (מהד' "המבואר") עמ' קסד-קסו, קעא-קעב

• לקט מדרשים על ביקור המלאכים

• From the New Testament: Galatians 3-4; Romans 4; Matthew 1 and 3

• אורה לימור, ראשיתה של אירופה, כרך א' (תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה, תשס"ג-תשס"ד, 2003), "הולדת הנצרות", עמ' 11-29.

• Qur'an: 6:75-92; 11:69-83; 21:51-69; 37:83-113

מטלה #3

• חוה לצרוס-יפה, עולמות שזורים: ביקורת המקרא המוסלמים בימי הביניים (תרגום מאנגלית אביגדור שנאן, ירושלים: מוסד ביאליק, תשנ"ט 1998), "פרק שני - הטענות המוסלמיות נגד המקרא", עמ' 30-60.

• אבן חזם על אברהם

חומר לקריאה נוספת:

Peters, F.E. *The Voice, the Word, the Books: The Sacred Scripture of the Jews, Christians, and Muslims*: Princeton University Press, 2007, pp. 247 - 270.

Kister, M.J., "Ādam: A Study of Some Legends of Tafsīr and Ḥadīṭ Literature," *Israel Oriental Studies* 13 (1993), 113-174.

Jacob Lassner, "The Covenant of the Prophets: Muslim Texts, Jewish Subtexts", *AJS Review*, Vol. 15, No. 2 (Autumn, 1990), pp. 207-238.

R. Tottoli, "Origin and use of the term *isrā'iliyyāt* in Muslim literature," *Arabica* 46 (1999), 193-210.

פרקים בתולדות הערבים והאסלאם, בעריכת חוה לצרוס-יפה (1982), עמ' 82-90.

מייקל קוק, הקוראן (תרגום מאנגלית, מאיר מ' בר-אשר ונורית צפריר) (2008).

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :
מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 70 %
הרצאה 0 %
השתתפות 0 %
הגשת עבודה 0 %
הגשת תרגילים 30 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות: